

آجر و آینه در خانه معماری رُم

گزارش از الناز یوسفی

معماریت - روز سوم فروردین ۱۳۹۴ خانه معماری رُم با هدف تبادل فرهنگی بین دو کشور ایران و ایتالیا، میزبان نشستی با عنوان «آجر و آینه» بود. ایده اولیه این برنامه از سوی انجمن معماران و مهندسان ایرانی در ایتالیا مطرح و با پشتیبانی شرکت معماری Labs Architeti و همکاری خانه معماری رم اجرا شد.

صف طولانی مقابل خانه معماری رُم در ساعت سه بعد از ظهر خبر از برگزاری نشستی موفق می‌داد؛ نشستی که شرکت‌کنندگان آن بیشتر از معماران ایتالیایی بودند.

خانه معماری رم ساختمانی است با قدمت ۱۳۰ ساله که ابتدا نام «آکواریوم رُم» را بر خود داشته؛ اما تنها مدت کوتاهی با این عنوان فعالیت کرده و پس از آن به محل تشکیل جلسات، برگزاری نمایشگاه‌ها، تئاترها و فعالیت‌های فرهنگی دیگر اختصاص یافته است. این بنا از سال ۲۰۰۲ میلادی فعالیت خود را با عنوان «خانه معماری رُم» شروع کرده است.

در ساعت چهار عصر برنامه به صورت رسمی آغاز شد و میزبان ایتالیایی ضمن خوشامدگویی به حاضرین این نشست را اولین گردهمایی از سری برنامه های طولانی دانست که در آینده بین ایران و ایتالیا ادامه پیدا خواهد. در این برنامه ابوالحسن حاتمی، حسین ماهوتی‌پور و مهوش عالمی از جمله معماران ایرانی حاضر در ایتالیا، در سه بخش جداگانه به توضیح و معرفی معماری و فرهنگ ایرانی پرداختند.

در ابتدا ابوالحسن حاتمی، مدیر انجمن معماران و مهندسان ایرانی ایتالیا، به معرفی انجمن پرداخت و هدف اصلی آن را شناساندن معماری و معماران ایرانی به معماران ایتالیایی و در مقابل شناساندن معماری ایتالیا به جامعه معماری ایران عنوان کرد. او توضیح داد که انجمن طی فراخوانی برای برگزاری نمایشگاهی از آثار معماران معاصر ایرانی در رُم، موفق به جمع‌آوری ۶۰ پروژه معماری معاصر شده است. اما به دلیل مشکلات مالی و نبودن امکانات کافی این برنامه به مرحله اجرا نرسیده و در نتیجه این گردهمایی تنها به معرفی ۱۵ اثر خواهد پرداخت. در ادامه آقای حاتمی با نمایش نقشه‌ها و تصاویری از ایران به معرفی ویژگی‌های جغرافیایی، قومی، مذهبی، آب و هوایی، سیاسی، فرهنگی و معماری کشورمان پرداخت. زمره‌های حاضرین در جلسه حاکی از این بود که این حجم وسیع از تنوع فرهنگی و معماری در ایران آنها را شگفت زده کرده است.

سخنران دوم، حسین ماهوتی پور مسئولیت معرفی ۱۵ پروژه منتخب را برعهده داشت و این آثار را همراه با نمایش پلان‌ها، نماها و تصاویر، نقد و بررسی نمود. عناوین پروژه‌های منتخب به این قرار بود:

کارخانه پایکاربنیان پانول- پرند - شرکت طراحی آراد-۲۰۰۷

مجتمع مسکونی -تهران- نیلوفر نیکسار- ۲۰۱۲-۲۰۱۴

خانه باغ - مهدی آباد یزد- گروه معماری کلیاس کویر- ۲۰۰۸-۲۰۱۲

سینما آزادی-تهران - مهندسین مشاور توان- ۲۰۰۸

مجتمع مسکونی ویلاشهر- میگون- دفتر معماری بن سار- ۲۰۰۴

مجتمع مسکونی سحر- جزیره کیش - گروه معماری پادیاو پارت- ۲۰۰۷

بازسازی اسنک بار دایره-اصفهان- فرشاد مهدیزاده-۲۰۱۱-۲۰۱۲

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس ایران - BRT Engineering GmbH

خانه شریفی‌ها- تهران- علیرضا تغابنی-۲۰۱۳

ساختمان اداری نیایش - تهران - بهزاد اتابکی - ۲۰۱۳

مجتمع ایل خانه - تهران - گروه طراحی شیفت - ۲۰۱۵

خانه افشاریان - کرمانشاه - رضا نجفیان - ۲۰۱۳

مهمان سرای پدری - خوانسر - طراحان و بناکنندگان زاو - ۲۰۱۱-۲۰۰۸

پل طبیعت - تهران - گروه معماری دیبا - ۲۰۱۴-۲۰۰۹

مجتمع مسکونی اداری - تهران - گروه معماری آرش - ۲۰۰۹

سخنران سوم مهوش عالمی به معرفی یکی از پروژه‌های خود در ایران پرداخت. خانه مسکونی در ولنجک که در طراحی این پروژه از المان‌های معماری ایرانی الهام گرفته و با نمایش تصاویر معماری ایرانی مانند ایوان عالی قاپو، کوچه‌های یزد، باغ ایرانی در مینیاتور ایرانی، مسجد آقا بزرگ کاشان، زیرگذر پل خواجه اصفهان و نمود آن در طراحی این منزل مسکونی تحسین مخاطبان را برانگیخت. عالمی در معرفی پروژه خود چنین عنوان کرد که طبق قوانین شهرداری ساختمان ساخته شده، فقط باید در دو طبقه اجرا می‌شد و طبق قواعد ۶۰ درصد زمین برای ساختمان سازی قابل استفاده بود. بنابراین طرح شامل یک حیاط بزرگ و چند حیاط کوچک و کوچه‌ای در میان این فضاها شد که از ورودی آغاز شده و به باغ می‌رسد. به این ترتیب داخل خانه‌ها کاملاً از هم متمایز هستند؛ در واقع مجموعه‌ای با هشت خانه کوچک و بزرگ طراحی شده که ورودی‌های تمام این آن‌ها از حیاطی مشترک

می‌گذرد. حتی چهار خانه‌ای که در کنار خیابان هستند هم، ورودی‌شان از حیاط مجموعه است که از مسیر کوچۀ سرپوشیده به آن می‌رسد. اما در عین حال هرکدام از خانه‌ها حیاط ورودی خود را دارند که از طریق قوسی از حیاط بزرگ جدا می‌شود. حیاط بزرگ دیگری در ۴۰ درصد باقی مانده زمین در نظر گرفته شده که محل استخر و باغ مشترک است. برای ترتیب بندی فضاهای درونی و برونی و تفکیک بهتر آنها، حیاط ورودی وسطی در دو طبقه اجرا شده است.

در ادامه لودوویکو میکارو، طراح دیگر خانه مسکونی ولنجک، نیز به توضیح پروژه و تاثیر معماری سنتی ایران بر ایده طراحی پرداخت.

در پایان برنامه میزگردی برگزار شد که اعضای آن عبارت بودند از: آنتونیو ساجو (استاد دانشگاه معماری ساپینتزا رم) مارگریتا گوچونه (مدیر بخش معماری موزه ماکسی) لودوویکو میکارو (استاد دانشگاه پسکارا) مهوش عالمی (معمار و متخصص باغ ایرانی) مهرگان عدالتخواه و جینورا سللی (دو معمار جوان ایرانی و ایتالیایی).

در ابتدای این میزگرد، نماینده موزه «ماکسی» خوشحالی خود را از این تقابل فرهنگی ابراز کرد و از آمادگی موزه ماکسی برای همکاری‌های فرهنگی بیشتر بین دو کشور در آینده خبر داد.

آنتونیو ساجو و لودوویکو میکارو از تجربه‌های خود در ایران سخن گفتند و ضمن تحسین معمار سنتی ایرانی تاسف خود را از شکاف ایجاد شده بین معماران جوان ایرانی و شناخت معماری سنتی ابراز کردند.

مهرگان عدالت خواه دیگر مهمان این میزگرد که تحصیلات کارشناسی خود را در دانشگاه معماری ونیز به پایان رسانده و هم اکنون دانشجوی دکترا در دانشگاه رم است، در مورد تفاوت‌های ایران و ایتالیا در حوزه معماری صحبت کرد. به گفته او یکی از مشکلات اصلی موجود در ایتالیا برای معماران جوان کمبود کارگاه‌های ساختمانی است که در آن بتوان از نزدیک با پروژه معماری و مراحل ساخت آشنا شد. او از تجربه‌های خود مثال زد و گفت در ۹ سالی که در ایتالیا زندگی کرده به ندرت این شانس را داشته که یک پروژه ساختمانی را از نزدیک دنبال کند، زیرا مکان ساخت بیشتر پروژه‌های ساختمانی شرکت‌های معماری ایتالیا در خارج از ایتالیا هستند. برعکس در ایران امکان بیشتری برای معماران و دانشجویان معماری وجود دارد که با پروژه در ارتباط مستقیم باشند. از دیگر تفاوت‌هایی که او اشاره کرد کمبود مطالعه تاریخ معماری در دانشگاه‌های معماری ایران نسبت به دانشگاه‌های معماری ایتالیا است. در برنامه دانشگاه‌های معماری ایتالیا دانشجویان حداقل هفته‌ای ۱۰ ساعت به مطالعه تاریخ معماری می‌پردازند؛ در صورتی که در برنامه دانشگاه‌های ایران میزان مطالعه تاریخ معماری بسیار کمتر است.

برنامه با پرسش و پاسخ‌هایی میان مخاطبان و شرکت‌کنندگان میزگرد به پایان رسید.

این نشست می‌تواند نوید اتفاق‌های خوبی باشد که در آینده معماران ایتالیایی و ایرانی را به هم نزدیک‌تر می‌کند.